

1648 Detaljregulering Kvartal 62 - referat oppstartsmøte

Plannummer: 1648
Saksnummer plan&build: PLAN-23/00973
Saksnummer p360 online: [2023009976](#)
Møtedato: 22.03.24
Saksbehandler: Ellinor Borgi
Sidemannskontrollør: Elin Aabel Bergland
Byggesaksbehandler: Linda Haraldstad

MØTEDELTAKERE

Forslagsstiller
Konsulent Elvegata 4 AS: Inge Hurv
Trollvegg Arkitektstudio: Alf Petter Mollestad og Ane Nordbye
Falkenhaus
Fra kommunen Plan og bygg: Ellinor Borgi, Eirik H. Martens og Venke Moe

REFERAT SENDES

Møtedeltakere
Samarbeidsgruppas medlemmer og sektorkontakter
By- og stedsutviklings ledergruppe
Planleder
[Agder fylkeskommune](#)
[Avfall Sør](#)

FORSLAGSSTILLERS BESKRIVELSE AV PLANIDÉEN

Planideen

Forslagsstiller ønsker å (planinitiativ sist revidert 16.02.24):

- Utvide og delvis ombygge kvartal 62.
- Benytte det til sentrumsfunksjoner og tjenesteyting(undervisning) i underetasje, 1. og 2. etasje og leiligheter i 3., 4. og 5. etasje.
- Byggets volum skal utvides i høyden. Takform og fasader foreslås med en arkitektur hvor «urbant møter tradisjonelt» med et stort sammenhengende volum med skråtaksløsninger og arkader.
- Det foreslås et vrangleareal/torg/byrom på hjørnet mot Dronningens gate og en urban oppgradering av allmenningen i Kongens gate og langs elvepromenaden.

Prosjekteier har uttaler at det er knyttet usikkerhet til volumet de vil ha behov for, på grunn av utviklingstrender i utdanningssystemet. De antar at det skal eie eget bruksvolum og selge resterende volum.

TILBAKEMELDING OG FØRINGER FOR PLANARBEIDET

Hovedgrep

Det er positivt at kvartalet utvikles i en urban kontekst og funksjonene tilpasses flyten av aktivitet rundt dette kvartalet. Gode forbindelser, åpne løsninger og tiltak som tiltaler ulike generasjoner og et mangfoldig publikum må vektlegges i og rundt hele kvartalet.

Planprogrammet er omfangsrikt og har mye beskrivelse av prosjektets mål, men har et disfust innhold på forslag til løsninger og gjennomføring av sosial-, grønn- og teknisk infrastruktur. Dette gjør det utfordrende for administrasjonen å gi konkrete tilbakemeldinger på nåværende tidspunkt i prosessen. I denne planprosessen må det derfor i større grad enn normalt tas høyde for avklaringer underveis i planprosessen. Dette gjenspeiles i oppstartsmøtereferatet.

Bygningsvolum og estetikk

Administrasjonen har ikke konkludert på høyder, fasader og takform. Det må arbeides videre med det arkitektonisk for å innordne seg Kvadraturen med hensynsone bevaring av kulturmiljø, og samtidig hevende seg ut mot bygulvet. Kvartalet ligger innenfor NB!-området og utviklingen av volumet må håndteres deretter. En takform som er i tråd med de kulturhistoriske omgivelsene og en oppdeling av bygningsmassen og/eller fasaden for å bryte de massive. Bygningsvolumet må konkretiseres i bystrukturen, jf. KP § 19.

Utforming av bygningsvolumets må avklares før innsending av komplett planforslag.

Det minnes om den tidligere tilbakemelding fra styringsgruppen i By- og stedsutvikling har tidligere gitt følgende tilbakemelding, som fortsatt gjelder:

«Styringsgruppa er positive til et konsept som åpner opp mot krysset Elvegata og Dronningensgate som i dag er svært trangt. Størrelse og utforming sees i sammenheng med bruken av bakke plan. Mht. takform og fasadeuttrykk er styringsgruppa usikre på om volumet er for stort til å lage en omsluttende form. Styringsgruppa mener at konseptet med å åpne opp volumet mot krysset også legger til rette for at det kan arbeides med programmert variasjon av fasader og tilbaketrekkninger som vist i opprinnelig forslag.»

Funksjoner i bygningsmassen

Administrasjonen har ikke konkludert på fordelingen mellom næring- og boligfunksjoner. Kvartalet er godt egnet for utvikling av en større andel sentrumsnære arbeidsplasser.

Fordelingen mellom funksjoner må avklares før innsending av komplett planforslag.

I 1. etg. ut mot Elvegata og Dronningens gate må det prioriteres med publikumsrettede funksjoner og aktive fasader. Det må prioriteres å etablere funksjoner som har aktivitet utenfor normal undervisningstid, jf. KDP § 4 og KP § 6.

Det er utfordringer med blanding av funksjonene undervisning og bolig. Prosessen må tydeliggjøre f.eks. uteområde som er tiltenkt undervisningen. Det må tas høyde for at kvartalet kan få tradisjonell klasseromsundervisning.

Prosjekteier presiserer at bygget brukes til «voksen og aktivitetsbasert undervisning» i dag. Utfordringene er i hovedsak knyttet til logistikken rundt kvartalet og uegnede bygningstekniske forhold. Undervisningsformene i bygget er ikke planlagt for tradisjonell klasseromsundervisning. Dette finnes på de andre videregående skolene.

Byrom og bygulvet

Generelt må bygulvet kunne kombinere ulike bruk, og det må gis mer plass enn i dag.

Et byrom ut mot Dronningens gate:

- Administrasjonen er positiv til overtagelse av hele eller deler av arealet. Møblering, dekke og overdekning til p-kjeller kan være avgjørende i eierskap avklaringen.
- Kvaliteten på byrommet mht. støy, luft og logistikk vil avgjøre arealet egnethet til ulike typer opphold.
- Arealet vil ikke kunne regnes inn som del av det private oppholdsarealer, heller ikke defineres som skolegård.

Et byrom ut mot Kongens gate:

- Dette er en allmenning og skal fortsette å ivareta denne funksjonen. Arealet kan ikke privatiseres i større grad.
- Utformingen som bakke ned mot elva kan ikke endres.
- En sammenknytning med Kasernen bør vurderes ifb. egnet oppholdsareal for elever.

Et byrom av elvepromenaden:

- Administrasjonen har startet arbeidet med å legge rammer for utforming og bruk av elvepromenaden på strekningen fra Kvartal 61 og oppover til Elveparken. Disse vil bli spilt inne til Kvartal 62 prosjektet.
- Det er positivt å fjerne parkering og varelevering langs elvepromenaden (Vollgata).
- Tiltak på trapp ned fra broa Thygesons minne må avklares mht. kulturminneverdi.

Gatesnitt

Ingen av gatene må miste bredde. Søylene ned i fortausarealer er uaktuelt. Utkraging over fortauet anbefales kun punktvis og for fasadene med leiligheter.

Utforming av Dronningens gate må samkjøres med fylkeskommunen pågående regulering av Dronningensgate. Grensesnittet mellom prosjektene må klargjøres. Det må være fortau mot Kvartal 62.

Utforming av Kongens gate må minimum ha ett fortau i full bredde – anbefales lagt på sørvest. Kjørebredde gate 6 til 6,5 meter. Kjørerampen ned forutsettes fjernet.

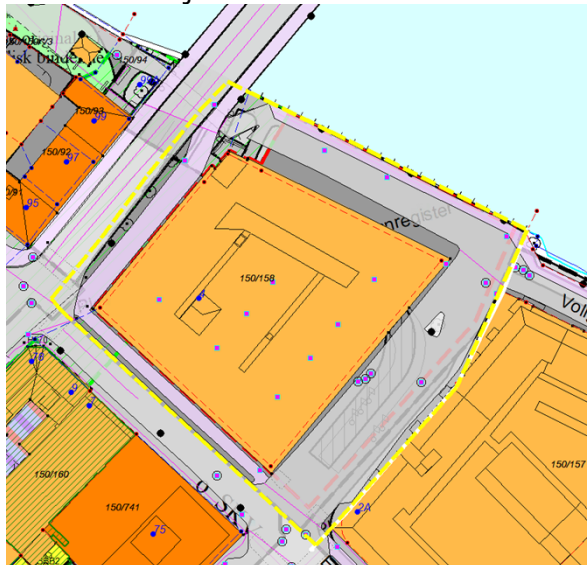
Trafikk og mobilitet

Det må utarbeides en mobilitetsplan og det må gjennomføres en vurdering av trafikkstrømmer og framtidig behov. Dette er begrunnet i ønsket kombinasjon av funksjoner og eksisterende

trafikkstrømmer rundt kvartalet. Mobilitet, trafikk og parkering må få et bredt fokus i planen.

Planområdet

Planområdet til oppstart må utvides, jf. gul linje nedenfor. SOSI-fil av linje sendes over sammen med adresseliste.

Grønnstruktur og lekeplasser

Nærmeste offentlige friområder er Elveparken og/eller Kasernen. Ellers er det kort vei til Bystranda/Aquarama/Elvepromenaden/Tresset.

Det vil ikke komme krav til offentlig møteplass inne i kvartalsrommet. Kommuneplanens bestemmelse § 18 uteoppholdsareal pr. boenhet skal følges, men kan vurderes opp mot retningslinjen til bestemmelse.

Det må avklares hvor de ulike brukergruppene har uteoppholdsarealer, særlig elever. Det kan vises til arealer utenfor planområdet, forutsatt tilstrekkelige kvaliteter. Prosjektets tre foreslåtte byrom må følge kommunens landskapsnorm. Hovedstrukturene vises i illustrasjonsplanen, administrasjonen ønsker å se et utkast før innlevering av komplett planforslag.

I planprosessen vil det vurderes forholdsmessige krav til utbygging/ utbedring av følgende anlegg:

- Del av Elveparken og/eller Kasernen.
- Elvepromenaden langs kvartalet til og med Kongens gate.
- Byrom mot Dronningens gate og mot Kongens gate.

Kriminalitetsforebygging

I «Nettverk for risikoutsatt ungdom» er det nylig gjort et arbeid som sier noe om belastede steder. Elvebredden fra Tangen til Kvadraturen vgs er et konkret sted med negativ utvikling. Positivt med fokus på trygghet for både brukere og beboere.

Kommunaltekniske anlegg

VA-anlegg:

- Spillvannsledningen i Vollgata er kun 160 mm. Denne ledningen må oppdimensjoneres til 200/250 mm i forbindelse med en utbygging.

**Andre transport-
og tekniske
løsninger**

Overvann:

- Det tillates begrenset påslipp til kommunens nett, jf. eget punkt under.

Flom:

- Flomvei til Otra må ivaretas. Utfordrende at dette bygget ligger under byggehøyde for stormflo. Utfordrende mht. flomsikting og spillvannstilknytning – lite fall til elva.
- Flomvurderinger må framkomme ved innlevering av komplett planforslag.
- Byggehøyde på kote +3 (+5) kan ikke løses for underetasjen, som blir stående som i dag.

Varelevering, renovasjon og spesialtransport:

- Varelevering anbefales fra Kongens gate. Dette må vurderes opp mot byrommene og adkomst til parkeringskjeller.
- Plassering av renovasjon må planlegges i dialog med Avfall Sør og administrasjonen. Det vil bli krav om nedgravløsning.
- Spesialtransport i forbindelse med skolefunksjonen må avklares – er det aktuelt med korttidsparkering for denne typen transport og hvor løses dette?

Parkering:

- All parkering skal skje i kjeller. Det er ikke aktuelt med gateparkering, heller ikke for gjester.
- Innkjøring til parkeringskjeller anbefales fra Kongensgate. Kommuneplans bestemmelse § 22 om parkeringsdekning må følges. Antall parkering for bil og sykkel må konkret skisseres og beregnes. Tatt i betraktning funksjonen videregående skole må det også tas høyde for mopedparkering på eget areal.
- Hvis det er aktuelt å ha parkeringskjeller under offentlige arealer, må dette avklares spesielt.

Spunt:

Det er spunt langs elvepromenaden. Kvaliteten på denne er usikker. Det er forslagstillers ansvar å få kontroll på kvaliteten og ev. gjøre nødvendige utbedringer knyttet direkte til prosjektet.

I planprosessen vil det vurderes forholdsmessige krav til utbygging/ utbedring av følgende tekniske anlegg i og utenfor planområdet (gjelder både vei og VA):

- Oppgradering av spillvannsledning i Vollgata.
- Oppgradering av Kongens gate og ev. fortau langs Dronningens gate og Elvegata.
- Spunt mot Otra.

**Overvanns-
håndtering og
vanmiljø**

Overvann må håndteres på eget arealer bebyggelse og utearealer skal som hovedregel utformes med blågrønne løsninger. Det vil tillates begrenset påslipp til kommunalt nett.

Egen overvannsløsning til Otra kan betinge tillatelse fra ansvarlig forurensningsmyndighet og kan komme inn under

vannforskriften § 12. Påvirkning av vannmiljø må også vurderes opp mot anleggsfasen. Forholdet må omtales i planforslaget.

Mulige/sannsynlige rekkefølgekrav

Undersøkelse av kvalitet på spunt langs elvefronten og ev. krav til utbedring.

Undersøkelser av forurensing og ev. krav om tiltak.

Utarbeidelse av landskapsplaner og tekniske planer. Utstrekning må tas stilling til i planprosessen.

Opparbeidelse av Elveparken og/eller Kasernen, de tre foreslåtte byrommene, Kongens gate, fortau langs Dronningens gate og Elvegata.

Forholdsmessighet vil bli vurdert utfra prosjektets omfang og type funksjoner.

Materialbruk - klimaavtrykk

Rehabilitering og/eller gjenbruk av bygningsmasse skal vurderes og beskrives.

Det skal velges materiale med lavest mulig klimautslipp. Bruk av tre i fasade og konstruksjon skal alltid vurderes.

Skole og barnehage

Den planlagte utbygginga av Todda som vil kunne møte forventet økning på skolesida, men det er ikke planlagt for større elevøkninger i kommunen kalkyler, jf. ønsket om å utvikle leiligheter.

For barnehagene er det for sentrum bydel er noenlunde balanse, også fremover. I tillegg er det noe overkapasitet både på Lund og i Vågsbygd.

Kunnskapsgrunnlag

- [Kulturminnevernregistreringen](#)
Hele kvartalet ligger i område 9v i kommuneplanen, i tillegg til underlagt NB!-område. Broa Thygesons minne kan ha kulturminneverdi og dette må vurderes i forbindelse med oppgradering langs elvepromenaden.
- Forurensa masser ([Kommunens temakart](#)):
Arealet er definert som forurenset byjord.
- Flom-/ rasfare ([NVE kartveileder](#), [NVE atlas](#), [kvikkleirerapport for Kristiansand](#)):
Planområdet er under marin grense og i flomsone/stormflo/havnivåstigning til Otra. Terrenget er bratt ned mot Otra det må dokumenteres stabilitet i byggegrunn mht. kvikkleire.
- [Kommuneplanens temakart \(2023-2034\)](#):
Hensynssone støy og luft.
Hensynssone flomsone og under marin grense.
Hensynssone kulturminne.
Faresone flysikkerhet.
Grønnstruktur langs elvepromenaden.

Kart og temakart	Nyeste grunnkart for området må brukes. Ved innsendelse av planforslag, bør ikke basiskartet være eldre enn 6 måneder. Dersom de foreligger nyere kartdata enn de som fremkommer av kommuneplanens temakart skal nyeste informasjon benyttes.
Eiendomsforhold	Det er ikke nødvendig med gjennomgang av eiendomsgrenser for å sette i gang planarbeidet. Nytt byrom mot Dronningens gate må avklares mht. eierskap i løpet av planprosessen, jf. tidligere hovedpunkt.
Veinavn	Eksisterende veinavn dekker planområdet.
Boligprogram og utbyggingsavtale	Kommunen anbefaler at det inngås utbyggingsavtale før utbygging innenfor planområdet igangsettes. Dette er fornuftig å kunne diskutere gjennomføring i planprosessen, særlig siden en del forhold er uklare ved oppstart. Antall boenheter må spilles inn til boligprogrammet.
Illustrasjoner og vedlegg	Det skal leveres en illustrasjonsplan som omfatter hele planområdet. Den vil være grunnlaget for utarbeidelse av landskapsplan(er) for de offentlig arealer. Illustrasjonsplanen må være høydesatt. Her kan du lese mer om innholdet i en illustrasjonsplan. Illustrasjoner/perspektiver/bilder må leveres. Disse ønskes først og fremst i øyehøyde. Jf. også ønske om 3D-modell. Det kan komme krav om uttegning av detaljer i byrommene. Sol og skygge situasjon må leveres. Det kan diskuteres underveis hvilke tidspunkt som er mest aktuelle å ha oversikt over. Høydesatte gatesnitt og snitt gjennom byrommene skal leveres. Det kan underveis avklares hvilke snittlinjer som tegnes ut. Det skal leveres overordnede tekniske planer (vei og VA) og overvann- og flom vurdering som en del av planforslaget.
3D-modell	Det er ønskelig at det leveres 3D-modell som viser planforslaget i følgende to formater: - Komplet 3D-modell til digital bymodell. - Enkel 3D-modell i IFC-format (andre formater må avklares spesielt) til webapp i ArcGis (benyttes som arbeidsverktøy). - Visningsområdet skal omfatte tilstøtende kvartaler.
Særskilte utredninger	Deler av planområdet ligger i gul og rød støysonen. Støyutredning etter T-1442, herunder også støy i anleggsfasen, skal leveres. Det må tas høyde for de ulike typene funksjoner det planlegges for. Eventuell samspillseffekt med luftforurensing/tiltak tas med. Deler av planområdet ligger i gul sone for luftkvalitet. Luftkvalitetsutredning etter T-1520 skal leveres. Det må tas høyde for de ulike typene funksjoner det planlegges for.

Eventuell samspillseffekt med støyforurensing/tiltak skal tas med.

Boligbehovsanalyse skal leveres.

Klimaregnskap skal leveres og i sammenheng med dette skal det redegjøres for klimakonsekvenser og klimatilpasning. Det arbeides med en lokal veileder. Frem til dette er ferdig vises det til NS 3720 Klimagass beregninger for bygninger, eller Bergen og Oslo sine veiledere for denne plansaken.

Planområdet ligger under marin grense og er i bakke ned mot Otra. Det må derfor dokumenteres områdestabilitet og ev. fare for områdeskred. Eksisterende dokumentasjon kan benyttes, hvis dette foreligger. Administrasjonen sjekker om det er dokumentasjon fra nylig gravearbeider. Vurderinger skal følge gjeldende metodikk fra NVE og administrasjonen kan sette krav om uavhengig kontroll.

Planområdet er muligens forurenset. Administrasjonen sjekker om det er dokumentasjon fra nylig gravearbeider. Forslagstiller må ev. sjekker dette opp videre på dette grunnlaget.

Konsekvens- utredning og planprogram

Administrasjonens vurdering er at utvikling av boliger i kvartalet ikke vil medføre krav om konsekvensutredning etter forskriften § 6 b vedlegg i nr. 25. Tjenesteyting og boliger er en del av senterformålet i overordnet plan. De konkrete kravene som stilles til planarbeidet vil dekke aktuelle problemstillingen mht. utviklingen av planområdet med ulike funksjoner.

Planen utløser ikke krav om konsekvensutredning jf. KU-forskriften og plan- og bygningsloven eller folkehelseloven § 11, helsekonsekvensutredning.

Samarbeid og medvirkning

Det er viktig at det settes fokus på samhandling med disse på et tidlig tidspunkt:

- Elevene og andre brukergrupper
- Nettverk for risikoutsatt ungdom

Det er ingen aktiv velforening for området, men Kvartalet grenser inn mot Posebyen og Kuholmsveien velforeninger.

Administrasjonen ønsker et tett samarbeid med forslagsstiller, både på skissenivå før hovedgrep fastsettes, og underveis ved utarbeidelse av planmaterialet. All kommunikasjon med administrasjonen skal gå via saksbehandler på planavdelingen.

Planforslaget trenger ikke å drøftes i regionalt planforum.

Fagkyndighet

Administrasjonen vurderer plankonsulenten som fagkyndig iht. plan- og bygningsloven § 12-3 fjerde ledd.

Til spesifikke vurderinger og detaljer må det hentes inn relevant fagkompetanse for eksempel arkitekt, landskapsarkitekt, veiingeniør, VA-ingeniør, naturforvalter osv.

Fremdrift

Det anbefales at det legges opp til en romsligere fremdriftsplan enn vist i planinitiativet.

Både forslagsstiller og kommunen er tjent med mest mulig forutsigbarhet i saken og ønsker et konstruktivt samarbeid og mener det er hensiktsmessig at planforslaget bearbeides før det legges fram politisk. Planforslaget er ikke mer omfattende enn at det kan behandles innenfor 12 ukers fristen, så fremt ikke komplett leveranse kommer i forbindelse med ferieavvikling sommer eller jul. Da vil avvikende fremdrift, utover 12 uker, kunne avtales.

Konklusjon

Kommunen samtykker i at det gjennomføres varsling og kunngjøring av planoppstart, jf. pbl § 12-8, 3. ledd.

Før varslingen må planinitiativet (sist revidert 16.02.24) oppdateres på tema planomriss, mobilitetsplan, medvirkning og fremdrift.

Før det kan sendes inn ett komplett planforslag må det være enighet om et skisseprosjekt for bygningsvolum og funksjonsfordeling.

Ellinor Borgi, 22.03.24
Referent

Denne tilbakemeldingen fra kommunen bygger på de opplysninger og planfaglige forhold som forelå på det tidspunkt oppstartsmøtet ble avholdt. Planfaglige tema og prioriterte utredningsbehov for planarbeidet er angitt så langt dette har vært mulig på grunnlag av tilgjengelige opplysninger gitt i planinitiativet og etter interne kommunale avklaringer. Verken oppstartsmøtet eller referatet gir rettigheter i den senere saksbehandlingen.

VEDLEGG

OVERORDNA PLAN OG STYRINGSVERKTØY

Kommuneplanens samfunnsdel og overordnet arealstrategi 2020 – 2030

Tre satsingsområder:
- Attraktiv og miljøvennlig
- Inkluderende og mangfoldig
- Skapende og kompetent

Kommuneplanens arealdel 2024 – 2035

Formål: Sentrumsformål
Bestemmelser: §§ 18 og 20 (overstyres kommunedelplanen) ellers så må §§ 3, 6, 9, 13, 20, 21, 24, 32, 34 og 35 være utfyllende og retningsgivende.

Kommunedelplan for Kvadraturen

Formål: Sentrumsformål og grønnstruktur
Bestemmelser: §§ 3, 4 og 5.

Reguleringsplan for Elvegata 4, endret reguleringsplan

Formål: Blandet bebyggelse - forretning, lager, industri, offentlig trafikkområde og internt trafikkområde.
Bestemmelser: -
Ny reguleringsplan vil gjelde foran hele/ deler av denne reguleringsplanen.

Kommunale føringer

Samferdselsanlegg skal planlegges i henhold til kommunens veinormal.

Offentlig grønnstruktur skal planlegges i henhold til kommunens [landskapsnorm](#).

VA-anlegg skal planlegges i henhold til kommunens VA-norm, herunder kommunens overvannsveileder.

Renovasjonsløsning skal planlegges i henhold til kommunens avfallstekniske norm.

Det vil bli stilt krav om godkjente tekniske planer (vei, vann, avløp) samt landskapsplan (grønnstruktur).

Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023)

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014)

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (1995)

Om barn og planlegging, rundskriv T-2/08
Retningslinjer for behandling av luftkvalitet i arealplanleggingen (T-1520, 2012)

Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging, (T-1442, 2021)

Aktuelle lover

Plan- og bygningsloven
Naturmangfoldloven (§8-§12)
Folkehelseloven (§4)

GENERELL INFORMASJON

Oppstartsmelding

Kommunens mal for avisannonse, adresseliste og brev til grunneiere, naboer, offentlige etater og andre berørte interesser skal benyttes.

Planinitiativ og referat fra oppstartsmøte skal legges ved oppstartsvarelet.

Adresseliste må bestilles fra plan og bygg v/ saksbehandler. Forslagsstiller kan benytte digital oppstartsvarsling.

Oppstartsvarsel sendes til:

post.byutvikling@kristiansand.kommune.no

Det varsles samtidig oppstart av arbeid med utbyggingsavtale. Dersom det er krav om konsekvensutredning, skal normalt forslag til planprogram legges ut til høring samtidig med oppstartsvarelet.

Hører ikke tiltakshaver fra fylkeskommunen innen fristen angitt i melding om oppstart, vil det ikke komme ytterligere innspill fra fylkeskommunen. Fylkeskommunen kan likevel komme med faglige råd og innsigelser ved offentlig ettersyn.

Planmateriale

Komplett planmateriale skal være i henhold til plan- og bygningsloven § 12-1 og kart- og planforskriften §§ 9 og 10 samt plan og byggs krav til detaljreguleringsplaner, se internett: www.kristiansand.kommune.no – Bolig, kart og eiendom – Plan og bygg – Reguleringsplan – [Skal du utarbeide en detaljregulering](#) eller kortadressen kristiansand.kommune.no/detaljregulering

Plangebyr

Det må betales gebyr for behandling av regulerings saker i samsvar med enhver tids gjeldende gebyrregulativ når planen legges ut til offentlig ettersyn. Det er også gebyr på saker som fremmes til areal- og miljøutvalget for avklaring etter pbl § 12-8, 1. eller 2. ledd.

Gebyr sendes:
Elvegata 4 AS